

3. MĚSÍC

Ukázat a sdělit

Z mnoha úhlů pohledu je tohle jeden z vůbec nejtěžších měsíců. Ranní nevolnosti a jejich eskorta trápení raného těhotenství jsou často v plném rozpuku; strach z potratu se vznáší kolem jako odér mokrého psa nad dekou; a přichází čas udělat dvě radostné, ale zároveň i děsivé věci.

Zprvé vás čeká pro mnoho lidí první soubor ultrazvukových snímků. Na jednu stranu je to doba takřka ohromujícího úžasu, že můžete své miminko úplně poprvé spatřit – nebo také mapa zvlášť zlého hurikánu nad Orkneji, podle toho, jak zručný je váš lékař – ale zároveň je to také okamžik velkých obav. Spousty, spousty obav.

Zadruhé, jakmile jste překonali toto malé emocionální minové pole, je čas rozlousknout tu klidnou skořápku, ve které jste vy a vaše partnerka uplynulých 12 týdnů žili, a sdělit svou radostnou novinu zlému, krutému světu. Pro mnohé to opět představuje radostnou

dobu, pro jiné naopak osinu v citlivých místech kvůli chladným přátelům a ohromným příbuzným – nebo naopak.

A tak si nachystejte do ruky tubu gelu a podívejme se na to, co budete tento měsíc nejmíc sledovat: vaše miminko.

První snímky

Ultrazvukové vyšetření v těhotenství se používá už asi 30 let a je přímo vzorně bezpečné – za celou dobu se neobjevily vůbec žádné vedlejší účinky. Funguje to tak, že dělohou procházejí vysokofrekvenční zvukové vlny, které se odrážejí od vašeho miminka a následně se tak proměňují v určitý obraz na displeji.

Tvrdé tkáně jako kosti odrážejí největší echo a ukazují se bíle, měkké tkáně jsou na obrazu šedivé. Tekutiny jako plodová voda, ve které vaše miminko spocívá, jsou černé a vlny procházejí skrz ně.

Váš lékař vám tyto obrázky vysvětlí, nebo – když se mu to nepodaří – bude aspoň hádat. Kromě toho, že gel na břicho trochu studí, jediné skutečné nepohodlí způsobené vaší partnerce je vyvoláno zvláštní skutečností, že aby byl obraz lepší, měla by mít při vyšetření plný močový měchýř. To je jediné, co tahle mašinka potřebuje.

Určení stáří

Všem těhotným ženám by mělo být v 10.–14. týdnu těhotenství nabídnuto vyšetření na určení stáří plodu. Jeho základním účelem je přesně určit, jak dlouho je žena těhotná, aby její chvilka nepřišla v supermarketu, i když si myslela, že jí zbývá ještě měsíc. Protože hormony se v různých fázích těhotenství odlišují, zjistit přesné stáří plodu má zásadní význam také pro to, aby budoucí testy byly platné.

To ale není všechno, co ultrazvuk umí: dokáže zkontrolovat, má-li vaše miminko pravidelný srdeční tep a zda se normálně vyvíjí – což

je vždycky pěkné vědět, nebo ne? Dá se jakž takž spatřit také hlava, ruce, nohy a končetiny dítěte a dokonce i některé orgány. Podle kvality vybavení je možné v této fázi zachytit i větší abnormality na končetinách, ale ta největší novinka, kterou se můžete dozvědět, je, že čekáte dvojčata, trojčata nebo ještě něco většího.

Pokud jste nedávno zjistil, že vás čeká vícečetný porod, okamžitě tuhle knihu položte, vy blázne. Nemáte čas na čtení, kamaráde – měl byste běhat po světě a shánět další práci nebo aspoň spát v marném pokusu naspat pár hodin do zásoby před tím, než s konečnou platností přestanete být lidskou bytostí a proměníte se ve stroj na míchání mléka.

Dobrá, nemusí to být přímo takhle strašné, ale rozhodně je to zkouška všech zkoušek. A vícečetných těhotenství v současnosti přibývá kvůli vyšším počtům případů umělého (*in vitro*) oplodnění.

Naslouchejte tlukotu

Je velká pravděpodobnost, že toto snímkování bude vaší první příležitostí zaslechnout tlukot srdce vašeho miminka a zároveň ho i uvidět na obrazovce.

Budete-li mít trochu štěstí a lékaři se ho pomocí ručního nástroje podaří najít, uslyšíte zvuk, který připomíná driblování basketbalovým míčem ve větrném tunelu – hrozivě rychlé bum, bum, bum doprovázené spoustou praskání a bílého šumu.

Co vás ale doopravdy ohromí, bude to, jak silně tlukot srdce vašeho maličkého zní – jen těžko si představíte dunivější potvrzení toho, že se tu formuje samostatný nový život, než je ohromné a vytrvalé bušení dětského srdíčka v mámině břiše.

Obraz

Na tradičních snímcích dítěte z ultrazvuku je něco ikonického, takřka warholovského. Ty působivé stíny a světlo, tak nějak

povzbudivě nejisté detaily, ten mučivý, úplně první pohled na nový život.

V oblasti zobrazování se objevují nové vlašťovky – tři a čtyřdimenzionální snímky, které si můžete od počátku pátého měsíce zaplatit, abyste viděli své miminko jako něco, co připomíná Jabbu Hutta z Hvězdných válek pokrytého karamellem.

Jestli někde dostanete víc nebo míň, pak je to určitě v oblasti ultrazvukových snímků miminka. Vytáhněte v práci z peněženky okázalý sladký 4D detail a je možné, že budete muset pár lidí uklidňovat. Vytáhněte starý dobrý rozmazaný snímek z ultrazvuku a objeví se fronta lidí, kteří budou zoufale toužit podívat se a budou se dušovat, že vidí hlavičku – „a podívej, podívej, tady jsou prstíky“. Je na tom něco velmi uklidňujícího.

Zatímco píšu tyto řádky, visí na nástěnce nade mnou ultrazvukový snímek mého syna Stanleyho, a když se ohlédnu zpátky, jeho dokonalý malý profil nás opravdu nechal nahlédnout, jak nádherný bude; uvidíte, že to tak bude i u vás. Jediná zavádějící věc na snímku byla, že vypadal, jako by spal, což – jak dnes víme – by bylo vysoce nepravděpodobné.

Klasický snímek. Vypadá spíš jako předpověď počasí pro střední Čechy.

Buddha si dal šlofíka.

Nuchální projasnění

Tohle vyšetření není ani z poloviny tak zábavné.

Nuchální projasnění (translucence) je název vyšetření nahromadění tekutiny na zadní straně krku miminka. Každé dítě nějaké množství tekutiny má, ale mnoho miminek s Downovým syndromem jí má zvýšené množství.

Aby bylo vyšetření účinné, musí se provést mezi 11 a 14 týdny těhotenství a téměř vždy proběhne současně se snímkováním na určení stáří – dříve je obtížné ho provést, později zase může dítě přebytečnou tekutinu vstřebat. Mnoho nemocnic nabízí tento tzv. genetický ultrazvuk všem ženám v tomto období těhotenství, ale vybavení není k dispozici všude a možná si vyšetření budete chtít zařídit soukromě.

S pomocí ultrazvukových vln genetický ultrazvuk prozkoumá tuto oblast krku a výsledky nám poskytnou pravděpodobnost, i když rozhodně ne definitivní diagnózu, zda dítě má Downův syndrom. Obraz bývá často chabý a způsob měření na obrazovce je překvapivě přibližný, ale v okamžiku, kdy se vy a váš partner podíváte na

obrazovku s divným brněním v žaludku, čas se zastaví. Výsledky tohoto prvního testu vašeho dítěte mohou mít hluboké dopady na zbytek vašich životů.

K vypočítání rizika zadá lékař do databáze ještě další klíčové informace jako věk vaší partnerky (riziko se pohybuje od 1:910 v třiceti letech až po 1:28 v 45 letech) a získáte faktor rizika, že vaše dítě má Downův syndrom.

Bez ohledu na tu důležitou radu, bez ohledu na to, co řekne váš šéf, na tomto vyšetření prostě nesmíte chybět. Zjistit takovouto zprávu, byť je třeba dobrá, není něco, na co by měla být těhotná žena sama – i když samozřejmě často bývá.

Pokud výsledky ukážou, že vaše těhotenství je málo rizikové, jak to většinou je, pak se obejmete, políbíte a přejdete k dalšímu milníku. Když vás dají do rozpětí vysoce rizikových těhotenství – jedno ze 150 a méně – budete muset učinit pár drtivě obtížných rozhodnutí. Kombinace genetického ultrazvuku s krevními testy poskytne přesnější výsledek – zvýší pravděpodobnost správnosti výsledku z asi 75 % se samotným ultrazvukem na asi 90 %.

Hrozí-li vám podle vyšetření vysoké riziko, jediný způsob, jak se dozvědět s jistotou, má-li vaše dítě Downův syndrom, je podstoupit diagnostický test jako odběr choriových klků (CVS) nebo amniocentéza, který se v obou případech pojí s rizikem potratu, jenž v důsledku těchto procedur potká jednu až dvě ženy ze sta. Panuje názor, že CVS představuje o trochu vyšší riziko.

Obě procedury jsou invazivní, což znamená, že používají látku sebranou z placenty v případě CVS a tekutinu z dělohy v případě amniocentézy. Volba, zda podstoupit jedno z vyšetření, je neuvěřitelně složité a emocionální rozhodnutí a samozřejmě v tom poměrně nepravděpodobném případě, že zprávy, jež z něj získáte, jsou ty, kterých jste se báli, budete čelit rozhodnutí ještě drtivějšímu.

Slova od mužů jako vy:

Chris, 34 let, otec jednoho dítěte: *V době ultrazvuku ve třech měsících jsem byl pěkně nervózní. Moje žena je jako veterinářka velmi lékařsky zaměřená, takže se pekelně soustředila na to, co by se mohlo pokazit – její sklenice je poloprázdná – zatímco já jsem ten člověk s napůl plnou sklenicí, takže prostě apriorně předpokládám, že všechno bude v pořádku.*

Vyšetření na Downův syndrom pro mě bylo vlastně prvním náznakem toho, že existuje vlastně spousta věcí, které se mohou pokazit a také se často pokazí. Odstartovalo také diskuse na téma „co kdyby“, při kterých se musíte jako pár ptát na některé opravdu velké morální hodnoty.

Enzo, 36 let, otec jednoho dítěte: *U všeobecného screeningu jsme dopadli špatně, a tak jsme se rozhodli podstoupit jeden ze dvou invazivních testů na rozpoznání Downova syndromu.*

V některých případech je pravděpodobnost vyprovokování potratu jednou z vyšetřovacích metod, jako je CVS, výrazně vyšší než pravděpodobnost, že se narodí dítě s Downovým syndromem. Díky tomu je rozhodnutí, zda přikročit k takovým testům, obzvlášť složité.

Rozšiřte tu novinu

V době, kdy úspěšně propluly rozbouřenými vodami, které vedou k těmto prvním vyšetřením, některé páry už praskají ve švech (jeden z páru téměř doslova), aby už už sdělily všem tu závatnou novinu.

Mnoho dalších si ale mezitím zamilovalo tu malou bublinu, kterou si kolem sebe vybudovali. Navzdory zvracení, pálení žáhy, náladovosti, slzám (a prostě čemukoli, čím může nastávající maminka procházet) se z nich stala opravdová jednotka, ti dva a jejich maličké děťátko. A teď to mají všechno zkazit tím, že řeknou něco stupidního jako „Jsem těhotná“?

Samozřejmě že nemáte na výběr; poměrně brzy bude muset vaše partnerka s pravdou ven kvůli dosti nápadnému tvaru břicha

a kromě toho: říkat všem tuhle novinu bývá nakonec docela často úžasná doba a znamená, že vy a zvláště pak vaše partnerka si můžete promluvit o tom, čím procházíte, s dalšími lidmi, kteří už to prožili.

Pokud to ještě nevědí, bývají obvykle první na seznamu rodiče. V závislosti na okolnostech může jejich reakce sahát od radostné hyperventilace a okamžitého sepisování nákupního seznamu až po srdeční zástavu a okamžité přepisování všeho. Doufejme, že jak vaše rodina, tak i příbuzní z partnerčiny strany se pěkně umístí na ten první konec.

Pokud vaše dítě představuje první vnouče pro jeden nebo oba páry rodičů, může se také stát, že se setkáte s reakcí „Nechci, aby se mi říkalo babička“, která – i když je zpočátku protivná a rušivá – téměř jistě roztaje, až vaše krásné miminko okouzlí babičku svým neodolatelným pohledem.

Také vaši sourozenci mohou spadat do různých táborů. Bratři a zvláště pak švagři, kteří už mají děti, mívají mezi těmi obecnými gratulačními zvuky, které dělají, často velmi osobitý pohled. Tento tajemný koktejl grimas se dá popsat jedině jako kombinace radosti (že i vám právě skončily časy pití, prázdnin a restaurací) a zároveň rezignovaného smutku (že další člověk prakticky umřel), to vše polité sodovkou opravdového štěstí, že brzy zakusíte tu nekonečnou nádheru toho, být tátou.

A pak jsou tu kamarádi.

Rozdíl mezi oznámením noviny tátům a ne-tátům je okamžitě patrný: první skupina dává najevo malátný zájem, stejně jako je touto dobou unaveně zajímají všechny ostatní věci; a druhé skupině je to úplně jedno a kromě toho jsou nejspíš stejně zkárovaní, takže vaše zpráva k nim dorazí za dva dny. Bastardi.

Daleko složitější je to ale s oznamováním jiným párům. Očekávejte v nejlepším případě zdrženlivou odpověď a v horším případě

naprosté zhroucení u párů, které se už dva roky snaží počít, aniž byste to byli tušili.

Svobodné kamarádky vaší partnerky budou pravděpodobně postupovat přesně podle vzorce, který očekáváte. Ty, které vás měly vždycky rády, doufají, že nezklamete jejich důvěru a budete se k jejich nyní těhotné a zranitelné kamarádce patřičně chovat. Ty, které vás vždycky považovaly za totálního idiota, si začnou představovat, jak vtrhnou do vašeho bytu zachránit ženu, až se stane ta nevyhnutelná věc a vy se konečně přiznáte, že jste gay; nejspíš přesně ve chvíli, kdy začnou kontrakce.

Přesto je docela dobře možné, že všechnu nervozitu z oznámení velké noviny světu spláchne pár slz, hodně radosti a – když budete mít hodně štěstí – taky pár piv.

Slova od mužů jako vy:

Donald, 34 let, otec dvou dětí: *Když jsme chtěli vypustit zprávu o těhotenství do světa, použili jsme tu nejjednodušší dostupnou vysílací metodu: řekli jsme to mojí sestře.*

Tom, 34 let, otec dvou dětí: *Rozhodli jsme se to říct jen nejbližší rodině, dokud nebude za námi genetický ultrazvuk ve 3. měsíci. Ovšem bohužel pro mou ženu považovali všichni její abstinenci za tak naprosto podivnou, že hádali tak dlouho, až uhodli.*